

Heittää verbin semantiikkaa

Läntinen merkitysryhmä

1. Yleiskielessä eniten käytetty 'viskata'-ilmaus on *heittää*. Näin on ollut kauan aikaa, sillä jo Agricolalla esiintyy *heittää* verbi ylivoimaisesti useammin 'viskata' merkityksessä kuin muut mahdolliset verbit. Voidaan myös sanoa, että juuri tämä on vanhin *heittää* verbin merkitys kirjakielessämme. Jo Schroderuksen sanakirjassa on: »Projcere kasta Werfen nakata | heittää» (s. 71), ja kaikki myöhemmät sanakirjat aina Nykysuomen sanakirjaan asti mainitsevat tämän merkityksen ensimmäisenä.

Murretietoja tästä päämerkityksestä on kaikkialta maasta, mutta enemmistö on selvästi Länsi-Suomesta. Hämmäläismurteet näyttävät muodostavan jonkinlaisen keskuksen. Lounaismurteista on vain hajatietoja. Koko laajalla pohjalaismurteiden alueella merkitys esiintyy, mutta ei aivan tavallisena. On pitäjiä, joista yleensä on tarkkoja tietoja (Nurmo, Nivala, Utajärvi), mutta joista *heittää* verbin 'viskata' merkitystä ei mainita. Utajärveltä on ainoastaan muistiinpano: »Nuorempi polvi heittää (viskaa) palloa, rahaa, ehkäpä keihästäkin.» Itä-Suomesta on mainintoja perin vähän. Useat tiedonantajat ovat kirjoittaneet, että sanaa käytetään tässä merkityksessä harvoin ja että se on viime aikoina opittu. Todennäköisesti kouluopetus ja sanomalehdet ovat levittäneet läntistä kantaa.

2. Länsimurteissa tavataan laajalti merkitystä 'heiluttaa, heilutella'. *Laine heitteleväp paatti* (Raisio); *olen parempiäki rukkia nähny eikä ole nii nööriänsä heittäny* (Kankaanpää); *heittelee niskojaa* (Hattula); *se heittäää toista jalkaans*, ontuu (Hattula); *tuul sitä tuuvvitti ja heittäi kdevullatvassa hurstikiikussa* (Konginkangas). Esimerkeistä näkyy, että *heittää*, *heitellä* ja *heitättää* verbien merkitykseen liittyy tässä frekventatiivisuuden ja kontinuaatiivisuuden ohella selvä deminutiivinen vivahde. *Heittää* 'viskata' tarkoittaa 'ilman halki lentämään saattamista', mutta tässä on kysymys vain sysäilystä tai heiluttelemisesta. *Heitellä* johdoksen deminutiivisuus on hyvin ymmärrettävissä, sillä erällä muilla suomen *-le*-johdoksilla on sama piirre, vrt. esim. *sataa* ~ *satelee*, *todistaa* ~ *todistelee*, *välttää* ~ *välttelee* (Hakulinen, SKRK I, s. 233). J. Györke on eri kielten verbinjohtimia tutkittuaan tullut jopa siihen tulokseen, että uralilaisten kielten frekventatiiviset, iteratiiviset, kontinuaatiiviset, resiprookkiset ja refleksiiviset johtimet ovat alkuperältään deminutiivisia (J. Györke, Die Wortbildungslehre des Uralischen, Tartu 1934, ss. 83–89).

Kantaverbin 'heiluttaa' merkitys taas voisi olla lähtöisin sellaisesta 'viskata' merkityksen deminutiivisesta vivahteesta, joka käy ilmi seuraavista esimerkeistä: *meinas heittää nurin*, olin vähällä kaatua (Pöytyä); *olis toisippäin heittäny* (kuorman kumoon)

ni sinne (rotkoon) *ol̄s humāhtanum miāhet ja hēset ja kaikki* (Vampula). Merkityksen voisi lyhyesti määritellä sanoilla 'sysätä, tyrkätä'. Tällainen käyttö on ilmeisesti vanhaa, koska virossakin *umber heitma* merkitsee 'nurin paiskaamista' (F. Wiedemann, *Ehstnisch-deutsches Wörterbuch*, s.v. *heitma*). Ei kuitenkaan tarvitse ajatella, että *heittää* verbin 'heiluttaa' merkitys olisi kehittynyt yksinomaan 'tyrkätä' merkityksen pohjalta. On erittäin todennäköistä, että *heitellä* 'heilutella' on vaikuttanut ratkaisevasti uuden merkityksen syntyyn. Virossa on *heitelma* 'sich viel bewegen, sich hin und her werfen' (Wiedemann, mt.) ja liivissä *ēil̄s, ēittäl̄ts* 'hin und her werfen': *ta vär̄kkar̄it̄s un ēil̄s* 'er windet sich und wirft sich hin und her' (Lauri Kettunen, *Livisches Wörterbuch*, s.v. *ēil̄s*). Molemmissa kielissä näyttää siis sm. *heitellä* verbin vastineilla olevan frekventatiivisen (ja refleksiivisen) merkityksen lisäksi deminutiivinen vivahde. Sen täytynee olla kantasuomen länsimurteen perintöä. Kanta-verbi ei kuitenkaan esiinny deminutiivis-frekventatiivisessä merkityksessä havaintojeni mukaan muualla kuin suomessa. Näin ollen *heittää* 'heiluttaa' on nuorempi kuin *heitellä* 'heilutella'. Ehkä *heittää* verbin vanhaan deminutiiviseen merkitykseen on sen läheisestä sukulaisesta, deminutiivis-frekventatiivisesta *heitellä* johdoksesta siirtynyt frekventatiivinen momentti.

Kolmantena tavataan 'heiluttaa, heilutella'-merkityksisenä jonkin verran *heitättää* johdosta. Sille näyttää tämä merkitys puolestaan tulleen *heittää* 'heiluttaa' käytön vaikutuksesta. Monet *-tta, -ttä* -johdoksethan ovat kantasanojensa suoranaisia synonyymeja (vrt. *johdattaa* ~ *johtaa, kannattaa* ~ *kantaa, koskettaa* ~ *koskea*, SKRK I, s. 243).

3. Pelkkää kantaverbiä käytetään refleksiivisesti Hattulassa, Nastolassa, Elimäellä, Iitissä ja Valkealassa seuraavaan tapaan: *se heitti selkär̄p̄irteellee*, pitkäkseen, selälleen (Hattula); *heitän tuoh sänkyh pitkäksein* (Valkeala). Samoilla tienoilla tavataan *heittää itsensä* sanontaa 'heitäytyä' merkityksessä (tietoja Elimäeltä, Iitistä, Jaalasta ja Systästä). Sen sijaan varsinaisia refleksiivijohdoksia ei länsimurteissa juuri esiinny. Itämurteissa ne taas ovat aivan tavallisia: *heitäytyä: eipä sitä monasti?* 'oamusten aekana peäsen nukkumaav vam puolisten (päivällisen) aekana paremmim peäsöö heittäömään (Ristijärvi); *heitäytyä: teki miel heittäytyyk koskeen* (Ilomantsi); *heitäntyä: minä olin niih huono, että minä vuan penkille heittäänny* (Kangasniemi); *heitätä: heitime tilalle*, vuoteelle (Kaavi); *heitätit* ~ *heitätit: uskallatkos sinä heitätit piä eilä järvee?* (Juva); *heitäidä* ~ *heitäidä: se heittäi moaha* (Ylämaa); *heittelehtää: se (sairas) heitteleht vuotiilla sillä viisi jotta...* (Parikkala); *heittelehtiä: koko päivän heittelehti vuan voihkeisillaan* (Pälkjärvi); *heitleidä: pitkälleev vua* (sairas lehmä) *heitleikse, ja on niin tuska jotta* (Uukuniemi). Näitä johdoksia tavataan karjala-aunuksessa ja lyydissä asti: *siitä heittih lumella selälläh* (Uhtua); *sina heitazu pouuust̄si*, polvillesi! (Šuoju, Naamoila) (Kujola, *Lyydiläismurteiden sanakirja*, s. 56). Virossa taas vastaa suomen *heitäytyä* ilmausta länsisuomalaistyyppinen (*ennast*) *heitma* (Wiedemann, mt.).

Länsisuomessa näyttää tapahtuneen merkityksen katoa, sillä viron perusteella olettaisi *heittää* (*itsensä*) ilmauksen esiintyvän ainakin lounaismurteissa. Kuvaannollisen merkityksen ulottuminen yli koko Länsi-Suomen (ks. 4. kohta) antaa aihetta

päätellä, että myös konkreettisen merkityksen alue on ollut laajempi: se on saattanut ulottua aina länsi- ja itämurteiden rajalle asti. Kadon tapahtuessa ilmaus jäi elämään raja-alueella itäsuomalaisten refleksiivijohdosten voimakkaan vaikutuksen turvin. Nämä vieraiksi havaitut johdokset eivät kyenneet syrjäyttämään vanhaa tuttua kantaa, mutta ne pystyivät säilyttämään refleksiivisyyden tajuamisen.

4. *Heittää* verbin ja sen refleksiivijohdosten käyttö kuvaannollisessa 'ruveta, tekeytyä, herjetä jksk' merkityksessä on jokseenkin tarkka paralleeli konkreettiselle käytölle. Ainoa merkitsevä poikkeus on se, että *heittää* (*itsensä*) esiintyy kuvaannollisena läntisellä murrealueella aina lounaismurteita myöten. Esim. *pappilan poik o heittän ittes hunninkol* (Mynämäki); *minähän olin höhlä heittämäti, mutta joka heittää, se vast höhlä on* (Kärkölä); *se rupes olemhan aival lautana ja heitti ittensä kurjaksi* (Alahärmä); *heittäytä: se un heittäynny juopoksi* (Nivala); *heittäytyä: se varsih heittäytyy hurjaks* (Maaninka); *heitätä: varsinhan se heitäkse semmoseks heittäjoks* (Kaavi); *heittäitä ~ heittäitä: heittää nii lipalalee* (Juva); *heitäidä ~ heittäidä: ihanko sie nyt heittäitkii läsiväks* (Muolaa); *heititä: hää heittäis tietämättömäks koko asiaast* (Kanneljärvi). Itäisissä lähisukukielissä refleksiivijohdoksia tavataan niinkään: *karj.-aun. älä heity moizekse pahakse* (Vitele); *lyyd. iebuoi heittazennu nareko kuoliakš* 'kettu oli heittäytynyt tahallaan kuoliaaksi' (Munjärvi kk.) (Kujola, mt. s.v. *heittazeta*); *veps. keletomaks heitihe* 'tekeytyi puhumattomaksi' (maist. Reino Peltolalta saatu tieto). Viro taas yhtyy länsisuomalaiseen kantaan: *hulluks heitma* 'sich toll stellen' (Wiedemann, mt. s.v. *heitma*).

5. Lähelle edellisiä tulevat länsimurteissa esiintyvät 'muuttaa, tehdä toisenlaiseksi'; 'muuttua, tulla toisenlaiseksi' merkitykset. *Heittää* verbiä käytetään tällöin sekä transitivisena että intransitiivisena. Esim. *ny o heittän tuule etelä* (Pyhämaa); *jös se* (sää, ilma) *heittää kuurtooj jään nin ei sitä nää, kalaa jään läpi* (Hattula); *kyl ny oo lähäv ko fliikk-oo, mut kyl muatos heittä kon tlee ämmäks* (Pyhämaa); *tuppas vääräks heittää kun kastu tuoreesta haavasta tehty haravanvarsi* (Pälkäne). Viro ja liivi tuntevat samanlaisen käytön: *vir. mustaks heitma* 'schwarz werden', *väimeheks heitma* 'Schwiegersohn werden' (Wiedemann, mt. s.v. *heitma*); *liiv. ëttab jëvå pi'mdåks* 'es wird schon dunkel'; *nit ëttab allåks* 'die wiese wird grün' (Kettunen, mts. 45). Suomen itämurteissa transitivista merkitystä ei tavata; intransitiivisen merkityksen omaavista refleksiivijohdoksista on joitakin hajatietoja. Itäisissä lähisukukielissä ei tunneta niitäkään.

Heittää verbin käyttäminen 'muuttaa' merkityksessä voidaan selittää siten, että viskaamisessa havaittava paikan muuttaminen, joka näkyy selvästi vielä Pyhänmaan ensimmäisestä esimerkistä, on aiheuttanut siinä yhteydessä käytetyn verbin siirtymisen merkitsemään laadun muuttamista. Tällaisen merkityksenkehityksen luonnollisuutta osoittaa ruotsin paralleeli: *vinden kastar* 'tuuli vaihtelee, muuttelee' (Knut Cannelin, Ruotsalais-suomalainen sanakirja, Tampere 1953, s.v. *kasta*).

6. Muut länsisuomalaisesta 'werfen' merkityksestä johtuvat kuvaannolliset merkitykset voitaneen sivuuttaa tässä yhteydessä pelkällä maininnalla. Koko länsimurteiden alueella esiintyvät merkitykset 'viedä, kuljettaa yli', 'vaihtaa', 'sataa', 'pyöräyttää, huimata' ja 'aiheuttaa tauti, vaiva'. Lisäksi on Karviasta ja Länsipohjan

Svappavaarasta pantu muistiin merkitys 'ampua'. Kaikkien näiden kuvailmausten takana on viskaamisen mielle. Samanlaisia kuvaannollisia merkityksiä on havaittavissa runsaasti eri kielten 'viskaamista' merkitsevilla verbeillä.

Välittävät merkitykset

7. Suomen murteissa tavataan jokseenkin harvinaisena *heittää* verbillä merkitys 'panna jhk, panna pois', esim. *heitäl länket kaulah heposelleh!* (Iitti); *heitteä pois käestään* (Saarijärvi). Nykysuomen sanakirjassa on verbin 2. merkitys selitetty: 'paiskaten, viskaten, heittäen sijoittaa t. panna jhk t. poistaa jstk'. Ohessa on seuraavannlaisia esimerkkejä: »h. hattu naulaan, kontti selkäänsä, pyssy poskelle».

Kun edellisen ryhmän merkitykset rajoittuvat pääasiallisesti suomen länsimurteisiin ja läntisiin lähisukukieliin, ulottuu tässä esiteltävä käytäntö itämerensuomen molempiin pääkieliryhmiin: karj.-aun. *heitä kirju stuulam* (tuolin) *piäl* (Salmi); lyyd. *tu nou statik, heitau kotomkän nau. İşale* 'vanhus tulee, panee repun penkille' (Šuoju, Naamoila) (Kujola, mts. 66); vir. *käsi teise külge heitma* 'Hand an Einen legen', *hobusele kaerad pähä heitma* 'dem Pferde den Futtersack umhängen' (Wiedemann, mt. s.v. *heitma*); liiv. *ei̯ta lēba o̯j̯ā* 'schiebe das brot in die ofen' (Kettunen, mt. s.v. *ei̯ttā*). Nähtävästi siis jo kantasuomessa *heittää* verbillä on alettu ilmaista jonkin esineen pois panemista tai johonkin sijoittamista jotenkin puolihuolimattomasti, ikään kuin viskaten. Tästä näyttää ainakin lyydissä ja virossa kehittyneen jokseenkin affektiivon, viskaamisen mielikuvasta riippumaton 'panna, sijoittaa' merkitys.

8. Murteissamme, varsinkin itäisissä, tunnetaan yleisesti konneksio *heittää verkko, nuotta* 'laskea verkko, nuotta'. Sillä on vastine vain äärimmäisellä läntisellä taholla: liiv. *ve̯rgidi ei̯ttā* 'die netze stellen' (Kettunen, mt. s.v. *ei̯ttā*). Tosin karjala-aunuksessa ja lyydiläismurteissa näyttää olevan samansuuntainen yleismerkitys 'laskea alas'. Esimm: *kaššo, lapsi lautšal seizoo, heitā hänet lattial* (Vitele); *nuoraa heittäü akan norā* 'nuoralla laskee akan alas kallionkoloon' (Munjärvi, Suununsuu) (Kujola, mt.). Jos voitaisiin osoittaa, että liivin, karjala-aunuksen, lyydiläismurteiden ja suomen ilmaukset kuuluvat geneettisesti yhteen, saataisiin 'panna, sijoittaa' merkityksen rinnalle toinenkin yhteisitämerensuomalainen, kantasuomeen palautuva välittävä merkitys. Ongelman ratkaisemiseksi on tarjolla useanlaisia mahdollisuuksia: suomen ja liivin käytäntö periytyy suoraan kantasuomesta, molemmat kielet ovat kehittäneet ilmauksensa itsenäisesti, tai on tapahtunut merkityksen lainautumista, jolloin tulee kaksi päävaihtoehtoa: suomen ja liivin keskeinen lainakosketus tai lainautuminen jommallekummalle tai molemmille tahoille jostakin kolmannelta kielestä.

Lainautuminen suomesta liiviin tai päinvastoin voidaan jättää heti pois laskuista, koska ainoa edes jotenkin mahdollinen välittäjä, lounaismurteet, ei näy tuntevan ilmausta. Myöskään lainautumista suomeen joltakin muulta taholta ei voida pitää todennäköisenä, siksi laajalle levinnyt ja kansanomaisen sanonta murteissamme on. Sen sijaan kannattaa tarkastella, voisiko liivin ilmaus olla käännöslaina. Grimmin sanakirja tuntee sanonnan *Netze werfen*. Liivin kannalta tärkeässä latin kielessä on

kyllä ilmaus *tīklus mest* (*mest* 'werfen'), mutta sen merkitys on 'Netze stricken' (K. Mühlenbach — J. Endzelin, Lettisch-deutsches Wörterbuch, Riga 1923—1932, II, s. 605), joten se ei voi tulla kysymykseen lainanlähteenä. Saksan vastine ei liene aivan yleinen, koskapa pienet sanakirjat eivät sitä tunne. Tavallisimmin sanotaan saksassa *Netze stellen*. On mahdollista, ettei *Netze werfen* olekaan kansanomaisen, vaan kirjallinen käännöslaina. Raamatussa on useita kohtia, joissa puhutaan verkkojen heittämisestä. Niinpä esim. Matt. 4: 18 sisältää paikan, joka alkutekstissä kuuluu »bállontas amfīblēstron», vulgata-käännöksessä »mittentes rete» (lat. *mittere* verbin alkumerkitys on 'viskata', Streng, Latinalais-suomalainen sanakirja, Turku 1955, s. 465) ja Lutherin käännöksessä »die warfen ihre Netze» (Polyglotten Bibel, bearbeitet von R. Stier und K. H. W. Theile, IV — Neues Testament, Bielefeld und Leipzig 1875, s. 12). Myös muissa esiintymäkohdissa voi huomata samanlaista ilmaisun yhtäläisyyttä. Koska *Netze werfen* näyttää nykysaksassa olevan niin harvinaisen, on ajateltavissa, että se on vasta Lutherin vieraiden mallien mukaan muodostama. Toisaalta herää tietenkin kysymys, eikö Luther niin yleisesti tunnetusta käsitteestä kuin verkkojen laskemisesta olisi käyttänyt aito saksalaista ilmausta.

Näyttää joka tapauksessa melko varmalta, ettei liivin *veřgidi eřtš* sanonta ole syntynyt saksan vaikutuksesta. Tiedetäänhän liiviläisten ammoisista ajoista kalastaneen merestä erilaisin verkkopyydyksin tämä ammatti päaelinkeinonaan. Silloin on tietysti kalastusterminologiakin vanhaa. Ei voitane missään tapauksessa ajatella, että saksassakin harvinaisen, ehkä vasta suhteellisen myöhään käännöstietä saatu ilmaus olisi vaikuttanut liivin keskeisimpään kalastussanastoon.

Suomen ja liivin ilmausten periytyminen sellaisenaan suoraan kantasuomesta ei sekään vaikuta uskottavalta. Olettaisi toki siinä tapauksessa muuallakin itämerensuomessa sanonnan tutuksi. Tosin ilmauksen käyttöalueet, Pohjois- ja Itä-Suomi sekä liiviläisten asuma-alue, ovat sangen voimakkaan kalastuskulttuurin tyyssijoja. Tällaisissa olosuhteissa olisi sanonta tärkeytensä vuoksi voinut säilyä, kun taas muualla *heittää* verbin muut, yleiskäsitteisemmät merkitykset olisivat saattaneet hukuttaa suppea-alaisen termikäytön. Siinäkin tapauksessa odottaisi sentään Suomenlahden rannikon ja saariston tai Itä-Karjalan järvien kalastajien edes jollakin seudulla tuntevan *heittää verkko* sanonnan vastineen.

Voidaan näin ollen päätellä melko varmasti, että *heittää verkko* ja *veřgidi eřtš* ovat syntyneet toisistaan riippumatta. Monien kielten vastaavat ilmaukset osoittavat, että taipumus käyttää alkuperin 'viskaamista' merkitysväätä verbiä verkkojen laskeamisesta puhuttaessa on yleinen. On kuitenkin todennäköistä, että suomen ja liivin sanonnat ovat yhteisestä 'panna, sijoittaa, laskea' merkityskannasta lähtöisin.

Itäinen merkitysryhmä

9. Itämurteissamme on *heittää* verbin päämerkitys 'jättää'. Ilmeisesti savolaisen ekspansion mukana se on levinnyt erittäin pitkälle myös länteen. Se ulottuu aina Etelä-Pohjanmaalle ja Kaakkois-Hämeeseen asti jokseenkin yleisenä.

Hajatietoja on vielä lounaismurteistakin. Esim. *kyllä minä jo niin monta markkaa sen kivun tähren sinne lääkäriin heitin* (Hattula); *heitäns mie postin tuppaa* (Kirvu); *vielähän ne heitti tänne paljo tavaroeta* (Maaninka); *issäin ko kuol' ni hää heitti miul nää maat* (Inkeri, Toksova).

Itäsuomalaisena ei 'jättää' merkitys ole tietenkään päässyt kieleemme kaikkein varhaisimpiin kirjallisiin muistomerkkeihin, mutta sentään jo niin aikaisin kuin vuoden 1642 raamatunkäännöksessä se esiintyy: »Cosca wesi oli loppunut leilist, heitti hän pojan puun ala» (Gen. 21 : 15). Sanakirjantekijöistä Juslenius on ensimmäisenä huomannut tämän käytön: »heitän, -eittää; jacio : mitto; kastar : lämнар».

Refleksiivijohdoksia ei 'jättää'-merkityksisestä *heittää* verbistä paljon käytetä. Tämä on luonnollista, sillä kuten edellä tuli esitetyksi, täyttävät merkitykseltään 'viskata'-lähtöiset refleksiivijohdokset monine muotoineen ja vivahteineen koko itäisen murrealueen. Ne ovat kyenneet estämään vastaavanlaisen kehityksen 'jättää' merkityksen kohdalla. Sitä paitsi 'jättää'-pohjalta ei olisi voitu kehittää niin monia refleksiivisiä merkitysvivahteita kuin 'viskata'-pohjalta. Kuitenkin käytetään jonkin verran johdoksia *heittäytä, heittäytyä ja heittäitä*. Merkitys on 'jättäytyä' tai 'jäädä'.

Lähisukukielistä vain karjala-aunus, lyydiläismurteet ja vepsä tuntevat konkreettisen 'jättää' merkityksen: karj.-aun. *šygyzylä puut heitettih haminah tuon niemen nokkah* (Ilomantsi); *heitin hevom mettšäh* (Suojärvi); lyyd. *heitau tsabatod tsenišoihei* 'jättää saappaat eteiseen' (Suuju, Naamoila) (Kujola, mts. 66).

10. Itäisellä kielialueella esiintyvä 'riisua vaatteet' merkitys liittyy niin läheisesti 'jättää' merkitykseen, että sitä voitaneen pitää jälkimmäisen erikoistumana. Se ei ulotu niin kauas länteen kuin päämerkitys: äärimmäisiä pitäjiä ovat Elimäki, Jämsä ja Konginkangas. Esim. *heittee vaatteet peältä* (Rantasalmi); *heitäp pões kenkä, jos se kerram puristaa* (Nilsiä); *porstwas heitettii vaatteet piält pois, no sit mäntii kylpemää* (Inkeri, Tuuteri). Sukukielissä on merkityksen esiintymisalue sama kuin 'jättää' merkityksenkin, mutta lisäksi tulee vielä vatja. Tsvetkovin Joenperän murteen sanastossa on esimerkki *heitin sevät pänt*. Olettaisi, että vatjassa on myös yleismerkitys 'jättää', vaikka mainitussa sanastossa ei olekaan siitä esimerkkejä. *Heitemä, heittä* verbille annettu venäjänkielinen merkitysvastine *brosit'* on tässä suhteessa mitään sanomaton, sillä se merkitsee sekä 'heittää, viskata, nakata' että 'jättää, hylätä' (Pekka Kijanen, Venäläis-suomalainen sanakirja, Helsinki 1912, s. 63). Jää epäselväksi, tarkoittaako Tsvetkov molempia merkityksiä vai vain edellistä. Mahdollisesti itäisten ja läntisten itämerensuomalaisten kielten välimaille sijoittuvassa vatjassa on molemmat merkitykset.

Karjala-aunuksessa *heittää* verbiä käytetään käärmeen nahanluonnista, lintujen sulkasadosta ja nisäkkäiden karvanirtoamisesta puhuttaessa. Assosiaatioyhteys 'riisuutua' merkitykseen on läheinen. Suomen murteissa tavataan ensimmäistä merkitystä Kiihtelysvaarassa ja Kontiolahdessa sekä kahta ensimmäistä Inkerissä. Vrt. käytäntöä sanontaan *luoda nahkansa; luoda* mm. 'viskata', esim. *luoda lunta, luoda löylyä*.

11. Savolaismurteissa *heittää* merkitsee mm. 'päästää, laskea irti, antaa mennä': *heitä irtik, tahik kaikkoon* (Tuupovaara); *heitä irti se köyvempiä* (Savonranta); *elä heitä irti* (Maaninka). Itä-Karjalan puolelta on vain yksi esimerkki, jossa *heittää* verbin käyttö näyttää liittyvän tässä käsiteltävään merkitykseen: *heitti venehen koskes* 'antoi veneen mennä alas koskea' (Säämäjärvi). Irtipäästämiseen ja jättämiseen toimintoina liittyy molempiin eroaminen. Edellisessä tekemisen kohde, se mikä päästetään, jälkimmäisessä tekijä, se joka jättää, toimii aktiivisesti. Ilmiö sinänsä on kummassakin tapauksessa olennaisesti sama. On näin ollen luonnollista, että sama verbi voi saada molemmat merkitykset.

12. Itäisistä merkityksistä on kaikkein laaja-alueisin 'luopua, jättää oman onnensa nojaan, hylätä'. Suomen puolella sen esiintymisalue yhtyy suunnilleen 'jättää' merkityksen alueeseen. Esim. *älä heitä yläheistä issää* (Koivisto); *niin neät heitti perheese puille paljaille ja ihe läks lipettii* (Parikkala); *läks iham muan myyven, pellon heittäin* (Tohmajärvi). Kaikissa itäisissä lähisukukielissä käytetään *heittää* verbiä 'hylätä' merkityksessä: karj.-aun. *auta, Jumala, ajajoa, elä heitäi pakenijoa* (Repola); lyyd. *mina sindai* (sinua) *en heita* (Šuoju, Naamoila) (Kujola, mts. 66). Ahlqvist on merkinnyt muistiin vepsästä *heitan, heitta* 'öfvergifva' (Anteckningar i nordtschudiskan, Helsingfors 1859, s. 84) ja vatjasta *eitän* 'öfvergifva' (Wotisk grammatik jemte språkprof och ordförteckning, Helsingforsiae 1856, s. 123). Muista lähteistä en tällaisia tietoja ole saanut. Tsvetkovin sanasto ei aikaisemmin mainitusta syystä paljasta tässä suhteessa mitään.

Itämurteissamme yleinen ja kirjakieleenkin levinnyt *heittää henkensä* sanonta on ilmeisesti ymmärrettävä *heittää* verbin 'luopua, hylätä' merkityksestä lähteneeksi. Verrattakoon tähän vain ruotsin *uppgiva* ja saksan *aufgeben* verbejä, jotka merkitsevät mm. 'luopua' ja joita käytetään sanonnoissa *uppgiva andan* ja *Geist aufgeben* (Cannelin, mt. s.v. *uppgiva*, Rankka-Renkonen, Saksalais-suomalainen sanakirja, Porvoo 1952, s.v. *aufgeben*).

Yllättävältä vaikuttaa, että virossakin tunnetaan sanonta *hinge heitma* 'den Geist aufgeben' (Wiedemann, mt. s.v. *heitma*). Se näyttää vieläpä olevan jokseenkin varmasti omaperäinen. Sitä on käytetty jo vuoden 1739 raamatunkäännöksessä: »Kui nüüd Ananias needsinnatsed sannad kulis, langes temma mahha, ja heitti hinge» (Apt. 5:5). Kun tiedetään, että alkutekstissä on »eksépsyksen», vulgata-käännöksessä »exspiravit», Lutherin käännöksessä »gab den Geist auf» (Polyglotten Bibel), vuoden 1526 ruotsalaisessa laitoksessa »gaff upp andan», Agricolalla edellisten mallien mukaan »ylenannoi Hengens» (Teokset, jäljennöspainos, Porvoo 1931, II, s. 324) ja myöhemmissäkin meikäläisissä käännöksissä »antoi henkensä» aina nykyiseen laitokseen asti, johon vasta on otettu kansankielen »heitti henkensä», niin eliminoituvat kaikki mahdolliset käännöslainälähteet. On jopa todettava, että *hinge heitma* ilmauksen on täytynyt virossa jo tuolloin olla hyvin elinvoimainen, koska virolainen kääntäjä ei tässä kohden ole sortunut vieraan mallin orjalliseen noudattamiseen. Koska sanonta esiintyy viron lisäksi vain suomessa, pääasiallisesti itämurteissa, ja jonkin verran karjala-aunuksessa, on vaikea ajatella, että se olisi näissä kielissä

kantasuomen suoranaista perintöä. Toisaalta taas on tuskin mahdollista, että ko. ilmaus olisi voinut saada alkunsa *heitma* verbin nykyisin virossa tavattavista merkityksistä. En ole missään muissa kielissä havainnut alkuaan 'viskaamista' merkitsevää verbiä käytettävän kuoleamisen ilmauksissa tällä tavoin. Yleensä esiintyy vastaavanlaisissa sanonnoissa vähemmän affektisia verbejä (vrt. edellä olevien indoeur. kielten ilmausten lisäksi lat. *animam efflare*). Kielet eivät siis näytä suosivan hengen viskaamisen mielikuvaa. Sen sijaan 'luopua, hylätä'-merkityksistä verbiä käytetään ainakin suomessa, ruotsissa ja saksassa. Paralleelisuuden nojalla voidaan olettaa, että myös viron *hinge heitma* sanonnan takana on 'luopua, hylätä'-merkitys.

Virossa tavataan edellisen lisäksi sanonnat: *liha-heide* 'paasto', *liha-heitmise-päev* 'Fastnacht' ja *peret heitma* 'schwärmen (Bienen); erota pesyeestä (mehiläisistä puhuen)' (Wiedemann, mt. s.v. *heitma*; Lauri Kettunen, Eestiläis-suomalainen sanakirja, Helsinki 1958, s. 26). Nämä ilmaukset ovat nähdäkseni relikttejä aikaisemmin jonkin verran käytetystä *heitma* verbin 'luopua, hylätä' merkityksestä. Kun muistetaan, että tämä merkitys esiintyy aina vatjassa asti, ymmärretään, että se on saattanut tunkeutua vironkin puolelle. Siellä kuitenkin monet ja runsaasti käytetyt läntiset merkityshaarat tukahduttivat elimellisestä ympäristöstään irtautuneen tulokkaan, ja se jäi elämään vain mainituissa kiteytyneissä sanontatavoissa.

13. 'Lopettaa' merkityksen säännöllisten esiintymien länsirajaa osoittava isoglossi voidaan piirtää luoteesta kaakkoon suunnilleen Isonkyrön—Lapinjärven linjalle. Vielä rajan länsipuoleltakin on hajatietoja aina lounaismurteita myöten. 'Lopettaa' ja 'jättää' merkitysten esiintymisalueet ovat jotakuinkin yhteneväiset. Esim. *siit se* (vatsan) *puru vähä heitti* (Kymi); *tuul oh heittäny paljon aamust, taitaa illaks tulla tyyn* (Suursaari); *suat heittee poes sinnäe tuon tupakan polton* (Vehmersalmi); *ja siinäham minä heitin ser renkiyven ja lähim moalimata vakkoolemmaa* (Ristijärvi). On hyvin käsitettävissä, että *heittää* verbi on 'jättää' merkityksestä saanut transitiivisen 'lopettamisen' merkityksen. Vehmersalmen ja Ristijärven esimerkit ovat rajatapauksia. Transitiivisesta käytöstä verbi on sitten voitu siirtää intransitiiviseen, kuten kaksi ensimmäistä esimerkkiä osoittavat. Paikoitellen *heittää* järjesty elatiivilla: *heittääkää pois näättämästä* (Kolari). Siinä on nähtävästi osansa *lakata* ja *herjetä* verbien vaikutuksella.

Kaikissa itäisissä lähisukukielissä on 'lopettaa' merkitys yleinen: karj.-aun. *heitti koskemasta* (Korpiselkä); *heitä nagrandu, kogo päivän hirhetät* (Vitele); lyyd. *heil'lägät lüönd* 'lakatkaa lyömästä' (Munjärvi, Suununsuu) (Kujola, mts. 67); veps. *heitap potkindan* (Lauri Kettunen, Lõunavepsa häälik-ajalugu, Helsinki 1922, I, s. 7); vatj. *heitti vihma satameš* (Tsvetkovin sanasto).

14. Eri tahoilta suomen itämurteista on hajatietoja merkityksestä 'lykätä, siirtää toiseen ajankohtaan': *laiska heittää mielellää työt toisee päivää* (Impilahti). Merkityksen 'jättää'-alkuisuutta osoittaa sekin, että itse *jättää* verbiä voidaan käyttää tässä merkityksessä.

Niinikään muutamien hajatietojen varassa on merkitys 'alentaa hintaa, huoistaa', joka tavataan myös karjala-aunuksessa ja lyydiläismurteissa: *se toenen peretty, vam*

minä maksan — — — *se siitä monjaeta markkoja heitti*, helpotti hinnasta (Sotkamo); *heitä, velli, hindoa* (Suistamo). Kun hintaa alennetaan, jätetään siitä osa pois, joten tässäkin yhteydessä *heittää* verbin käyttö on luonnollista. Sotkamon esimerkin mukainen käyttö lienee ollut välittävänä renkaana.

* * *

15. Kuten edellä olevasta on käynyt ilmi, ei *heittää* verbin merkitysten maantieteellinen jakautuminen ole ominaista vain suomen murteille, vaan se koskee koko itämerensuomalaista kieliperhettä: virossa ja liivissä käytetään samoja merkityksiä kuin suomen länsimurteissa, kun taas karjala-aunus, lyydiläismurteet, vepsä ja usein vatjakin tuntevat itämurteille ominaiset merkitykset. Lisäksi on välittävä merkitysryhmä, jolla on edustusta sekä lännessä että idässä.

Voinemme pitää 'viskata' merkitystä alkuperäisenä. Jos Y. H. Toivosen Etymologisessa sanakirjassa esittämät lpEt. *sëttet*, *sittet*, *säittih*, *seittih* 'heittää' ja votj. *šętni* 'asettaa lyhteitä riiheen; ripustaa; heitellä (esim. lumipalloja jonkun päälle)' olisivat *heittää* verbin etymologisia vastineita, ne olisi kai katsottava luotettaviksi todisteiksi 'viskata' alkumerkityksen puolesta. Toivonen on kuitenkin varustanut sanat kysymysmerkillä, joten niiden varaan ei voine mitään rakentaa. Kuitenkin itämerensuomalaisen aineiston pohjaltakin näyttää jokseenkin varmalta, että on lähdeittävä 'viskata' merkityksestä. Kielipsykologinen tosiasia on, että viskaaminen toimintona on konkreettisempi ja affektisempi kuin jättäminen. Lisäksi havaitaan läntiseen merkitysryhmään kuuluvan useampia merkityksiä kuin itäiseen. Nämä seikat ovat omiaan puoltamaan 'viskata' merkityksen vanhimmuutta, mutta vakuuttavampia todisteita ovat kielimaantieteelliset faktat.

Suomen itämurteissa, karjala-aunuksessa, lyydiläismurteissa, jopa vepsässä on havaittu reliktejä vanhasta 'viskata' merkityksestä: *heittää* verbin refleksiivijohdoksilla tavataan 'heitäytyä, paiskautua', 'kieriskellä' merkitykset suomen itämurteissa, karjala-aunuksessa ja lyydissä, 'ruveta, herjetä, tekeytyä jksk' itämurteissa, karjala-aunuksessa, lyydissä ja vepsässä (ks. ed. kohdat 3 ja 4). Kaikki nämä on selitetty 'viskaamisen' merkityksestä johtuviksi. Erityisesti on tähdennettävä, ettei refleksiivijohdoksia esiinny juuri ollenkaan länsimurteissa. Näin ollen sekundäärisen ekspansion mahdollisuus eliminoituu kokonaan. Tilanne on selitettävä siten, että idässä tunkeutuu vallitsevaksi tulleen 'jättää'-alkuisen merkityssarjan alta esiin kanta-verbistä poikkeavan morfeemin säilyttämä alkuperäinen merkityskanta. Itse *heittää* 'viskata' ei pystynyt kestäämään uusien 'jättämisestä' juontuvien merkitysten painetta. Sen sijaan refleksiivijohdoksiiin tuo paine ei ulottunut siitä yksinkertaisesta syystä, ettei ollut tarvetta muodostaa jättämisen käsitteen rinnalle niin monivivahteista joukkoa vastaavia refleksiivikäsitteitä kuin viskaamisen käsitteen rinnalle. Tämä näkyy siitäkin, että itse *jättää* verbillä ei ole läheskään niin suurta refleksiivijohdosparvea kuin *heittää* verbillä. Yleisesti esiintyvän *jättäytyä* johdoksen ohella tunnetaan vain muutamia hajaesiintymiä: *jätitä* (Inkeri), *jättäidä* (Kangasniemi), *jättäitä* (Juva, Vermlanti), *jättäytä* (Utajärvi), *jätätä* (Muhos). Myös *heittää* verbin

'jättää'-pohjaisten refleksiivijohdosten käyttö on vähäistä. Tämän sanaryhmän 'jättää'-merkityksen piiriin vetämisestä aiheutuva funktionaalinen hyöty olisi ollut liian vähäinen kukistamaan jo vakiintuneen käytön saaneet 'viskaamisesta' juontuvat refleksiiviset merkitykset.

16. Jokseenkin varhain kantasuomalaisena aikana lienee tapahtunut merkityksenkehitys 'viskata' > 'panna, sijoittaa viskaten, paiskaten' > 'panna, sijoittaa, laskea'. Näin kävi ilmeisesti koko kielialueella, koska viimeksi mainitun merkityksen jokin variantti esiintyy kaikissa muissa lähisukukielissä paitsi mahdollisesti vepsässä ja vatjassa. 'Laskea alas' vivahde, joka jo kantasuomessa on voinut liittyä 'panna, sijoittaa' merkitykseen, on karjala-aunuksessa ja lyydissä kehittynyt jokseenkin itsenäiseksi merkitykseksi. Ensin mainitussa kielimuodossa se näyttää jopa syrjäyttäneen lähtökohdaksi oletettavaa 'panna, sijoittaa' merkitystä, koska siitä on karjalan kielen sanakirjan kokoelmassa huomattavasti enemmän esimerkkejä kuin viimeksi mainitusta. Suomen itämurteissa ja liivissä 'laskea alas' merkitys näkyy kalastustermissä *heittää verkko*.

17. Siinä vaiheessa, jolloin kantasuomen länsi- ja itämurteiden välillä alkoi olla jo huomattavaa eroa, lienee itämurteissa tapahtunut merkityksenkehitys 'panna, sijoittaa' > 'jättää', joka sinänsä on hyvin luonnollinen. Ihmetystä sen sijaan herättää uuden merkityksen tavaton leviämisvoima. 'Jättää' ja lukuisat siitä johtuneet merkitykset ovat kyenneet itäisessä kieliryhmässä syrjäyttämään alkumerkityksen jokseenkin perusteellisesti.

Tapahtuneen prosessin aiheuttajina on voinut olla moniakin syitä, joista useita on varmaan mahdoton saada enää ilmi. Tärkein tekijä on nähdäkseni selvästi havaittavissa, ja se on affektikeskuksen aiheuttama attraktio. Hans Sperberin teorian mukaan tunnepitoisilla käsitteillä on taipumus vetää puoleensa nimityksiä, jotka eivät alunperin ole tähän käsittepiiriin kuuluneet (Hans Sperber, *Einführung in die Bedeutungslehre*, Göttingen 1923, s. 47). Viskaamisen käsitteeseen liittyy tunnetusti usein voimakas affekti. Vanha, sovinnastunut ja käytössä kulunut *heittää* on kaivannut rinnalleen tuoreempia ilmauksia. Näitä onkin syntynyt kieleemme runsas joukko. Sanakirjasäätiön kokoelmista olen poiminut seuraavat: *heipata, hujauttaa, humauttaa, laitaltaa, lipittää, liskottaa, lähettää, lähättää, molauttaa, mättää, nakata, paahkuta, pahkota, pähkuta, paiskata, roittoa, siippouttaa, sinkauttaa, syytää, säikätä, tintata, vatkata, vinittää, viskata, vitaista ja vitraista*. Itämurteissa uudet tulokkaat peittivät *heittää* verbin 'viskata' merkityksen kokonaan. Verbi sinänsä ei joutunut hukkaan, vaan omaksui idulla olleen 'jättää' merkityksen. Itse asiassa merkityssarjassa 'viskata', 'panna, sijoittaa', 'jättää' voidaan nähdä periaatteessa saman toiminnon, objektista irtautumisen erisuuruisia affektiasteita. Kun tiedetään merkityksenkehityksen suunnan olleen 'viskata' >> 'jättää', johdutaan päättelemään, että kysymyksessä on vain *heittää* verbin affektiasteen pieneneminen.

18. Että viskaamisen käsitteellä tosiaan on taipumus attrahoida ilmaisimikseen tuoreita, voimakkaita verbejä, jotka voivat jopa hukuttaa vanhentuneen sanan, siitä on olemassa varmantuntuksia todisteita.

Etelä-Pohjanmaalla ei *heittää* verbiä juuri käytetä 'viskaamisen' merkityksessä. Sen sijasta esiintyy aivan yleisesti *paiskata*. Tämä verbi on alkuperältään deskriptiivis-onomatopoeettinen, mikä näkyy vieläkin yleiskielen merkitysvivahteesta ja eräistä johdoksista: *paiskata* 'nopeasti, voimakkaasti heittää, nakata, sinkauttaa, viskata' (NS IV, s. 163); *paiske* 'lyönnin, potkun tms. aiheuttama ääni, mäiske': *sieltä kuuluu jottaim päskettä* (Maaninka, merkitys tunnetaan lisäksi Jämsässä, Kurikassa ja Isollajoella); *paiskaa* 'mäiskiä, läiskiä', *paiskaus* 'läiskäys, mäiskäys' (Pälkjärvi); *paiskua* 'aiheuttaa lyöden kovaa ääntä' (Isojoki); *paiskote, paiskotus* 'lyönnin tms. aiheuttama kova ääni' (Isojoki, Kurikka); *paiskis*, lyönnin, heitetyn esineen maahan putoamisen tms. aiheuttamaa ääntä kuvaava interjektio (Pyhämaa, Mouhijärvi, Tottijärvi, Asikkala, Heinävesi, Saarijärvi, Isojoki, Perho, Nivala, Kemi). Etelä- ja osittain Keski-Pohjanmaalla on verbiltä kulunut jo deskriptiivinen vivahde pois, ja sillä on jokseenkin sama merkitysarvo kuin yleiskielen *heittää* verbillä: *paiskas kivellä klasir rikki* (Kurikka); *kiviä tässä vaim paiskiskelemme* (Isojoki). Samoin on käynyt osassa lounaismurteita: *huam paiskaus se oliki* (Halikko); *siim paiska nin kovè et suksimäen hyppyriissä* (Perniö); *mää paiskasin kiven järveen, mut koira toi sen takasi* (Kiikala). Muurlasta on tieto, että *heittää* sanan asemesta käytetään aina sanaa *paiskata* (Vilho Saariluoma, vv. 1912–1915).

Kainuussa ja koko pohjalaismurteiden alueella, mutta varsinkin Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla on *nakata* verbi sivuuttanut *heittää* verbin: *koitethan, kumpi jaksaa nakatat tuannet Toiskar riihen katollen* (Laihia); *että saas sikiät nakellas sivukulukijoita* (Perho); *harvon se tuuli isoja kiviä nakkelee* (Utajärvi). Yleiskielessä tälläkin sanalla on deskriptiivinen merkitysvivahde: 'nopealla liikkeellä panna lentämään, paiskata' (NS III, s. 621).

Samankaltainen *heittää* verbin syrjäytyminen, joka nähdään tapahtuneen verrattain myöhään Pohjanmaalla ja lounaismurteiden itäryhmässä, on ilmeisesti sattunut myöhäiskantasuomen itäisissä murteissa. Tilalle on tullut suuri joukko enemmän tai vähemmän deskriptiivisiä verbejä. Karjala-aunuksessa ja lyydissä on mukaan päässyt jopa venäläisiä lainoja: karj.-aun. *brošat, broššie, proššie*, lyyd. *broššida* < ven. *brosit'* (Kujola, mts. 22), lyyd. *futnida* < ven. *furnut'* (Kujola, mts. 53), *sadida* < ven. *sadit'* (Kujola, mts. 373).

19 Mielenkiintoinen paralleeli-ilmiö suomen *heittää* verbille ovat venäjän *brosit'* ja *kinut'* verbit, joista edellinen merkitsee 'viskata, nakata; jättää, hylätä; herjetä, lakata' ja jälkimmäinen 'viskata, nakata; hylätä, jättää; olla välittämättä, jättää ilman hoitoa' (Kijanen, mt.). Ei liene kuitenkaan todennäköistä, että nämä verbit olisivat vaikuttaneet itämerensuomalaisiin kieliin. Venäjän vaikutus tuskin olisi voinut olla niin voimakas, että se olisi ulottunut niin länteen kuin eräät *heittää* verbin itäiset merkitykset.

Des significations du verbe *heittää*

par VELI-MIKKO KORHONEN

Les significations du verbe *heittää* 'lancer, jeter', qui a ses correspondants dans toutes les langues finnoises de la Baltique, se divisent en trois groupes. Dans les dialectes de l'ouest de la Finlande, on trouve les significations 'lancer, jeter', 'balancer', 'changer, modifier', 'se modifier', 'transporter par-dessus, à travers', 'échanger', 'pleuvoir', 'donner le vertige', 'causer une maladie, une infirmité' et 'tirer (avec une arme)', qui sont tous dérivés de la signification 'lancer, jeter'. On trouve les mêmes significations dans les langues occidentales apparentées de près au finnois, le livonien, l'estonien et le vote. En finnois, en livonien, en estonien, dans le carélien d'Olonetz et dans les patois dits lydiens (à l'E. d'Olonetz) on trouve la signification 'mettre en place'. Elle se rattache à celle de 'faire, laisser descendre' que l'on trouve dans le carélien d'Olonetz et le lydien et qui existe aussi en finnois et en livonien dans les expressions *heittää verkko, nuotta* 'jeter le filet, la seine' et *veŗgidi eiŗttā* 'jeter les filets'. On voit donc apparaître des significations propres à ce groupe dans toutes les autres langues apparentées de près au finnois sauf le vepsé et le vote. Le troisième groupe est constitué par les significations 'laisser, abandonner', 'enlever les vêtements', 'faire peau neuve' (en parlant de reptiles), 'muer' (en parlant des oiseaux), 'laisser aller, lâcher prise', 'abandonner, laisser seul', 'cesser de, s'arrêter', 'remettre à plus tard' et 'réduire le prix'. Ces significations existent dans les patois orientaux de la Finlande et les langues apparentées de près au finnois, le carélien d'Olonetz, les patois lydiens et le vepsé. Certaines des significations se retrouvent aussi en vote, et celle de 'laisser, abandonner' même dans les expressions estoniennes *hingē heitma* 'mourir', *liha-heide* 'jeune, Carême', *liha-heitmise-päev* 'Carême prenant' et *peret heitmā* 's'adonner à des rêveries'.

On doit considérer que la signification 'jeter, lancer' est originale pour la raison que les dérivés à sens réfléchi *heittäytā, heittäytyä*, etc., existent dans les patois orientaux de la Finlande, ainsi que dans le carélien d'Olonetz, les patois lydiens et le vepsé, dans les sens 'se jeter, se lancer', 'se rouler' et 'se donner l'apparence de, prétendre être, se présenter comme', qui peuvent s'expliquer par le sens 'lancer, jeter'. L'évolution sémantique 'lancer, jeter' > 'mettre en place en lançant, jeter à sa place' > 'mettre en place, poser' a dû se faire assez tôt en proto-finnois, car cette dernière signification se retrouve dans presque toutes les langues apparentées de près au finnois. Comme il y avait déjà une différence bien nette entre les patois occidentaux et orientaux en proto-finnois, il se produisit dans ceux de l'est l'évolution sémantique 'mettre en place' > 'abandonner, laisser seul'. Dans cette série de processus, on peut découvrir le même phénomène, c'est-à-dire la réduction du degré d'affectivité dans l'action du détachement de l'objet. Elle a été causée par le besoin de trouver de nouvelles expressions plus vivantes et plus immédiates pour l'idée de jeter, qui a une certaine valeur affective (théorie de l'affectivité de Sperber). Celles-ci ont supplanté le verbe *heittää*, qui a pris de nouvelles significations moins affectives. Un phénomène identique s'est produit plus tard dans certains patois de la Finlande: dans l'Ostrobotnie du sud et dans le groupe oriental des patois du sud-ouest, le verbe *paiskata*, à l'origine descriptif et onomatopéique, a pris le sens général de 'jeter, lancer'. De même, dans l'Ostrobotnie et la région de Kainuu, le verbe *nakata*, qui, à l'origine, était descriptif, a supplanté le verbe *heittää*.